

Nr 196.

Av herr **Herlitz m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m.

Det i Kungl. Maj:ts proposition nr 183 framlagda förslaget till lag med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m. har, såsom lagens rubrik giver vid handen, endast avseende å rättegångsväsendet. Av motiven framgår dessutom — fastän lagtexten ej direkt utsäger det — att lagen ej är avsedd att vinna tillämpning på administrativa domstolar, såsom regeringsrätten, kammarrätten och försäkringsrådet.

Det är emellertid uppenbart, att sådana problem, som föranlett propositionen, måste inställa sig även för de *administrativa domstolarnas* vidkommande. Uppenbart är därjämte, att dylika problem också inom *förvaltningens* område kräva sin lösning. Lösningen kan i viss utsträckning åstadkommas utan riksdagens medverkan, nämligen i den mån det ankommer på Kungl. Maj:t att reglera organisationsformer och förfarande. Vissa åtgärder i sådan riktning hava för övrigt redan blivit vidtagna. Men till mycket väsentlig del är förvaltningen — både den statliga och den kommunala — lika väl som rättskipningen bunden av organisatoriska regler och regler om förfarandet, som meddelats i lagar eller andra under riksdagens medverkan tillkomna författningar. Det må vara nog att såsom exempel erinra om sådana författningar som kommunallagarna, folkpensioneringslagen, fattigvårdslagen, taxeringsförordningen, förordningen om stämpelavgiften, lagen om delning av jord på landet, lagen om fastighetsbildning i stad och expropriationslagen. Det är tydligt, att den ordning, som på detta sätt fastslagits för förvaltningsdomstolarnas verksamhet och för förvaltningen, lika litet som gällande rättegångsordning kan upprätthållas oförändrad i de lägen, som kunna uppkomma under krig eller andra med propositionen avsedda förhållanden. Det är sålunda (jfr lagförslaget § 2) klart, att ändring kan behöva vidtagas beträffande vad lag föreskriver om tid och plats för de ifrågavarande organens verksamhet och om funktionsfördelningen dem emellan, liksom ock att förflyttning av befattningshavare kan ifrågakomma i större utsträckning än civila avlöningsreglementet medgiver. Avvikelse från reglerna om domstolars domförhet har ej ansetts böra upptagas i förslaget (prop. bil. s. 11), men man kan ej undgå att beakta de många regler av liknande innehåll, som förekomma i förvaltningsrättsliga lagar och som knappast kunna anses förtjänta att lika strikt upprätthållas. Vad förslaget innehåller om nämndemansval (§ 3) bringar i erinran de många uppdrag som enligt regler i lag bero av medborgares val; det är måhända nog

att påminna om kommunalförvaltningen. De spörsmål, som hänföra sig till den av utomordentliga förhållanden förorsakade möjligheten eller svårigheten för enskilda att inställa sig inför domstol (§§ 4—8), hava talrika motsvarigheter på förvaltningens och förvaltningsrättskipningens område. Ingivande av handlingar (jfr § 10 st. 1) är för vissa fall föreskrivet även inom förvaltningen. Synnerligen talrika äro (jfr §§ 10, 11) de förvaltningsrättsliga lagar, som föreskriva frister, exempelvis för ingivande av ansökningar, anförande av besvär, avgivande av förklaringar o. s. v., vilka icke rimligtvis kunna fullt upprätthållas under utomordentliga förhållanden. Vid en genomgång av den förvaltningsrättsliga lagstiftningen skall det också utan tvivel visa sig, att avvikelser från gällande ordning, vilka sakna direkt motsvarighet inom rättskipningens område, måste möjliggöras.

Man kan sålunda svårigen undvara en förvaltningsrättslig lagstiftning motsvarande den som nu föreslagits för rättskipningen. Den uppgift, som här kräver sin lösning, är på sätt och vis mera komplicerad än den, som mött inom rättskipningen, enär det gäller att taga hänsyn till en stor mångfald ganska växlande förhållanden. Men själva denna omständighet torde utgöra ett starkt skäl att giva lagstiftningen på detta område en mera summarisk karaktär. Det är knappast möjligt att i lag meddela erforderliga bestämmelser om alla de förhållanden, om vilka Kungl. Maj:t bör äga meddela bestämmelser. Man lär knappast undgå att i Kungl. Maj:ts hand lägga vidsträckta, av lagen jämförelsevis föga reglerade befogenheter att stadga avvikelser från gällande ordning. Detta kan ske utan konstitutionella betänkligheter, enär de ifrågavarande förhållandenas hittillsvarande reglering i lag endast undantagsvis påkallats av uttryckliga grundlagsbud och i stor utsträckning torde få anses hava sin grund däri att ämnet överlämnats till riksdagen enligt RF § 89 o. f. Det synes därför icke alldeles uteslutet, att förslag i ämnet skulle kunna framläggas redan för denna riksdag.

På nu anförda skäl tillåta vi oss hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag rörande erforderliga lagbestämmelser angående förvaltningsdomstolars och förvaltningsmyndigheters organisation och verksamhet vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden.

Stockholm den 10 april 1940.

Nils Herlitz.

S. Linnér.

Gustaf Velander.

Torsten Caap.

Ruben Wagnsson.